

Määräykset shakin tuomarikoulutuksesta, arvonimistä ja pätevyysvaatimuksista

Yleisiä määräyksiä

1. Tämän säännösten määräykset ovat voimassa kaikissa Suomen Shakkiliiton hyväksymissä shakkikilpailuissa, jotka tulevat jonkin SSL:n hyväksymän vahvuuslukulistan laskentaan.
2. Shakkikilpailujen toimitsijatehtävissä voi toimia vain henkilö, jolla on tämän säännösten määräämin edellytyksin voimassa oleva toimitsijapätevyys.
3. Shakkikilpailujen toimitsijoiden arvonimet ovat: shakkitoimitsija, tuomariehdokas, shakkituomari, FIDE-tuomari ja kansainvälinen shakkituomari.
4. Oikeus toimia toimitsija- ja tuomariehdokaskurssien kouluttajana on shakkituomari-toimikunnan jäsenillä ja toimikunnan erikseen nimeämällä shakkituomareilla.
5. SSL pitää rekisteriä kaikista kilpailutoimitsijoista ja heidän arvoistaan. Rekisteriin merkitään toimitsijoiden suorittamat kurssit ja kokeet sekä heidän opetustehtävänsä. Lisäksi rekisteriin merkitään saadut tiedot toimitsijoiden kilpailuissa suorittamista tehtävistä.
6. Näiden sääntöjen kehittämisestä sekä kilpailussa tapahtuvan toiminnan valvonnasta vastaa shakkituomari-toimikunta, joka antaa vuosittain raportin SSL:n hallitukselle. Näiden sääntöjen muutokset vahvistaa Shakkiliiton hallitus.

Koulutusmääräykset

7. Toimitsijan tai tuomariehdokkaan arvon saadakseen on henkilön osallistuttava vastaavalle kurssille ja suoritettava kurssin koe hyväksyttävästi.
8. Suoritettu kurssi antaa pätevyuden tehtäviin kurssin suorittamisvuonna ja sitä seuraavien neljän kalenterivuoden aikana.
9. Toimitsijapätevyys voidaan uusua suorittamalla arvon edellyttämä koe. Koetilaisuutta voi edeltää 2-3 tunnin kertauskurssi. Uusintakoe on mahdollista suorittaa myös sähköisesti shakkituomari-toimikunnan hyväksymällä tavalla.
10. Shakkituomarilta, FIDE-tuomarilta tai kansainväliseltä tuomarilta ei vaadita uusintakoetta, mutta säilyttääkseen sääntöjen tuntemuksen hänen edellytetään osallistuvan vähintään viiden vuoden välein kursseille, joissa käsitellään shakkisääntöjä tulkintoineen sekä perehdytään mahdollisiin uusiin sääntökohtiin. Kurssisuoritusta ei edellytetä, mikäli henkilö on ollut kilpailun toimihenkilönä vähintään kolmessa (3) kilpailussa viimeisen viiden (5) vuoden aikana. Yli 10 vuotta epäaktiivisena olleen tuomarin on kuitenkin suoritettava myös uusintakoe saadakseen toimia shakkituomarina Suomessa.

Arvot, koulutustaso ja arvonimen antamat oikeudet

Shakkitoimitsija

11. Shakkitoimitsija voi toimia kilpailutoimikunnan täysivaltaisena jäsenenä.
12. Shakkitoimitsijan arvon saa suorittamalla korkeintaan 8 tuntia kestävästä toimitsijakurssista.

13. Kurssiohjelma käsittää:

- lähishakin säännöt
- lisenssisäännöt
- digitaalisten shakkikellojen käytön
- muuta kilpailujen järjestämiseen liittyviä perusasioita

14. Edellä mainituista aiheista laaditun kokeen perusteella annetaan hyväksytyille shakkitoimitsijan arvo.

15. Shakkitoimitsijan arvo voidaan myöntää 15 vuotta täyttäneelle henkilölle.

16. Toimittuaan vähintään kahdessa (2) kilpailussa kilpailutoimikunnan jäsenenä shakkitoimitsija voi ilmoittautua tuomariehdokaskurssille. Kurssin voi suorittaa myös ennen näitä kilpailuja.

Vaadittavien kilpailujen tulee täyttää lisäksi seuraavat edellytykset:

1. Vähintään yhden (1) kilpailun tulee olla normaalin shakin kilpailu, jossa on vähintään 4 kierrosta ja johon osallistuu vähintään 24 pelaajaa.
2. Vähintään yksi (1) näistä kilpailuista tulee pelata FIDEn hyväksymällä vajaakierrosjärjestelmällä.

Vaatumuksista voidaan poiketa tuomaritoimikunnan päätöksellä, mikäli alueelliset seikat tätä edellyttävät.

Tuomariehdokas

17. Tuomariehdokas voi toimia kilpailun tuomarina, kilpailun johtajana ja vajaakierroskilpailun parien määrääjänä.

18. Tuomariehdokkaan arvon saa suorittamalla toimitsijakurssin jälkeen korkeintaan 8 tuntia kestävä tuomariehdokaskurssin.

19. Kurssiohjelma käsittää:

- lähi- ja pikashakin säännöt tulkintoihin
- vahvuuslukujärjestelmän
- vajaakierroskilpailun järjestämisen
- parien määräämisen perussäännöt
- Swiss-Manager –ohjelmiston käytön
- vertailujärjestelmät
- muut kilpailujärjestelyjä koskevat määräykset

20. Edellä olevista aiheista laaditun kokeen hyväksyttävästi suorittaneet saavat tuomariehdokkaan arvon.

21. Shakkitoimitsija- ja tuomariehdokaskurssi voidaan pitää yhdistettynä. Vastausten perusteella voidaan kokeisiin osallistuva

- hyväksyä tuomariehdokkaaksi
- hyväksyä shakkitoimitsijaksi
- hylätä

22. Tuomariehdokkaaksi hyväksymisen ehdoksi voidaan asettaa tietty minimipistemäärä erityisesti tuomariehdokkaan toimenkuvaan liittyvistä kysymyksistä (parien määritys, kilpailun johtoon liittyvät asiat jne.).

23. Tuomariehdokkaan arvon saaminen edellyttää, että kokeessa hyväksytty on toiminut näiden määräysten edellyttämät kerrat kilpailutoimikunnan täysivaltaisena jäsenenä.

24. Tuomariehdokkaan arvo voidaan myöntää 18 vuotta täyttäneelle henkilölle.

Shakkituomari

25. Shakkituomari voi toimia kaikissa kilpailujen johtotehtävissä. Suomen mestaruuskilpailujen päätuomarin tehtävässä voi toimia vain henkilö, jolla on vähintään shakkituomarin arvo.

26. Shakkituomarin arvo voidaan hakemuksen perusteella myöntää tuomariehdokkaalle, joka on toiminut vähintään neljässä (4) kilpailussa tuomarina, kilpailun johtajana tai parien määrääjänä, kussakin näistä tehtävistä vähintään kerran. Lisäksi tuomariehdokkaan tulee olla osoittanut hallitsevansa nämä tehtävät ja olla yleensä osoittanut riittävää shakin tuntemusta.

Vaadittavien kilpailujen tulee lisäksi täyttää seuraavat edellytykset:

1. Yhdessä kilpailussa tulee olla vähintään 30 osallistujaa, toisessa vähintään 20 osallistujaa ja vain yhdessä saa olla alle 10 osallistujaa, jollei toinen alle 10 pelaajan kilpailuista ole normaalin shakin täyskierroskilpailu.
2. Vähintään kaksi (2) näistä kilpailuista tulee pelata FIDEn hyväksymällä vajaakierrosjärjestelmällä.
3. Vähintään yhden (1) näistä kilpailuista tulee olla nopeaa shakkia tai pikashakkia. Hakemuksessa huomioidaan yhteensä korkeintaan kaksi (2) nopean shakin tai pikashakin kilpailua.
4. Vähintään yksi (1) näistä kilpailuista tulee toimittaa FIDEn vahvuuslukulaskentaan.

Vaatumuksista voidaan poiketa tuomari-toimikunnan päätöksellä, mikäli alueelliset seikat tätä edellyttävät.

27. Shakkituomarin arvo voidaan myöntää 18 vuotta täyttäneelle henkilölle.

FIDEn tuomariarvot

28. FIDE-tuomarin ja kansainvälisen shakkituomarin arvon myöntää Kansainvälinen Shakkiliitto (FIDE) jäsenjärjestönsä tekemän esityksen perusteella. Ehdotuksen FIDE-tuomarin ja kansainvälisen tuomarin arvon anomiseksi kansalliselle shakkituomarille voivat tehdä shakkikerhot, -liitot tai yksityiset henkilöt SSL:n hallitukselle. Ehdotuksen voi tehdä myös shakkituomari-toimikunta, joka antaa myös muiden tahojen esityksistä lausuntonsa henkilöiden pätevytydestä FIDE-tuomarin tai kansainvälisen shakkituomarin arvoon. SSL käsittelee ehdotukset ja myönteisessä tapauksessa toimittaa ne edelleen FIDElle.

FIDEn vaatimukset näiden arvojen saamiseksi on kuvattu täsmällisesti FIDEn käsikirjassa. Alla on mainittu oleelliset näistä vaatimuksista.

FIDE-tuomari

29. FIDE-tuomarin (FT, englanniksi FIDE Arbiter eli FA) arvon myöntämiseksi vaaditaan: FIDEn tuomariseminaariin (FIDE Arbiter Seminar) osallistuminen ja siihen liittyvän kokeen hyväksytyt (vähintään 80 %) suorittaminen.

Kokemus tuomarina ainakin kolmessa (3) FIDEn vahvuuslukulaskentaan kuuluvassa kilpailussa. Näitä tulee olla kahta eri tyyppiä (täyskierroskilpailu, vajaakierroskilpailu, joukkuekilpailu) ja niillä on osanottaja- ja kierrosmäärää koskevia vähimmäisvaatimuksia.

Kansainvälinen shakkituomari

30. FIDEn asettamia vaatimuksia kansainvälisen shakkituomarin (KvT, englanniksi International Arbiter eli IA) arvon myöntämiseksi ovat mm. seuraavat:

Laaja kilpailun hoidossa tarvittavien menetelmien ja teknisten apuvälineiden käytön hallinta sekä englannin kielen keskustelutaito.

FIDE-tuomarin arvo ja sen saavuttamisen jälkeen kokemus päätuomarina tai apulaispäätuomarina ainakin neljässä (4) FIDEn vahvuuslukulaskentaan kuuluvassa arvokilpailussa. Tällaisia ovat mm. henkilökohtainen SM-kilpailu, FIDEn pelaaja-arvonimikiinnityksiin oikeuttava kilpailu, sekä yli sadan pelaajan vajaakierroskilpailu.